

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN — POLONIA

VOL. XIV, 1

SECTIO D

1959

Z Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Lublinie
Dyrektor: mgr Stanisław Kowalczyk

Stanisław KOWALCZYK

**Dr Aleksander Jaworowski,
bibliotekarz Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego**

**Др Александр Яворовски,
библиотекаръ Люблинского Медицинского Общества**

**Dr. Aleksander Jaworowski,
Librarian of the Medical Association of Lublin**

Dr med. Aleksander Jaworowski, urodzony w roku 1849 na lubelszczyźnie we wsi Włostowice, pochodził z rodziny rzemieślniczej (ojciec stolarz). W Lublinie spędził lata dzieciństwa, ukończył gimnazjum w roku 1866 i w Lublinie całe życie pracował. W Gimnazjum w kl. 6 i 7 przysjażnił się z kolegami szkolnymi: Aleksandrem Głowackim (Boteśław Prus), Julianem Ochorowiczem i Aleksandrem Świętochowskim. W gimnazjum zetknął się również z prądami pozytywizmu, z hasłem pracy „u podstaw”. Przejął się nimi głęboko i to mogło zadecydować, że po ukończeniu gimnazjum podejmuje pracę w warsztacie stolarskim, a następnie wstępuje do Szkoły Głównej w Warszawie na wydział przyrodniczy. W roku 1869 rozpoczyna studia medyczne w Uniwersytecie Warszawskim, które kończy w roku 1874 (11). W tymże roku powstaje w Lublinie Towarzystwo Lekarskie Lubelskie.

Z Towarzystwem Lekarskim Lubelskim dr Jaworowski wiąże się od pierwszej chwili jego powstania. Będąc w Lublinie w czasie wakacji (po złożeniu egzaminów teoretycznych) zostaje zaproszony przez lekarzy organizatorów na uroczyste otwarcie Towarzystwa dnia 4 lipca 1874 roku. Wkrótce, już jako lekarz, osiada na stałe w Lublinie i rozpoczyna swą piękną działalność w służbie zdrowia oraz jako członek Towarzystwa Lekarskiego Lubelskiego, członek Towarzystwa Dobroczynności, prezes Towarzystwa Biblioteki Publicznej im. Łopacińskiego i jako wieloletni bibliotekarz Towarzystwa Lekarskiego Lubelskiego. Na stanowisku bibliotekarza wykazał się szczególną ofiarnością i dużymi umiejętnościami.

W Towarzystwie Lekarskim Lubelskim zajmował różne stanowiska. Był wiceprezesem, prezesem oraz wieloletnim i kilkakrotnym bibliotekarzem. Wybrany na bibliotekarza dnia 4 lipca 1877 r. pełnił tę funkcję nieprzerwanie przez lat 12. W późniejszym okresie bywa wybierany ponownie i godność bibliotekarza piastuje w latach 1915—1918, 1920. Jako bibliotekarz Towarzystwa Lekarskiego opracował i wydał nakładem

Towarzystwa w 1885 roku Katalog Biblioteki Towarzystwa Lekarskiego Lubelskiego. (2). Katalog ten, w Regulaminie Towarzystwa nazywany „umiejętnościowym” (10), zawiera 1973 pozycje, i jest ułożony według działów.

Pracy w Bibliotece Towarzystwa dr Jaworowski oddany jest całym sercem. Na posiedzeniu w roku 1887 sekretarz Towarzystwa dr Paweł

Zdanowicz mówiąc w sprawozdaniu rocznym o osiągnięciach Biblioteki tak wspomina o pracy dra Jaworowskiego jako bibliotekarza: „...w roku bieżącym Towarzystwo nasze zmuszone było przenieść swoją siedzibę z dotąd zajmowanego lokalu w byłym klasztorze OO Dominikanów do gmachu Resursy Kupieckiej. Przeniesienie naszego księgozbioru, składającego się z 2036 dzieł w 4219 tomach, odbyło się najszcześliwiej i w najlepszym porządku. Praca ta przypadła w udziale szanownemu bibliotekarzowi, koledze Dr Jaworowskiemu, od lat wielu z niezmordowaną gorliwością zajmującemu się utrzymaniem tego naszego, bądź co bądź, poważnego i wartościowego dobytku naukowego. Sądzę, że będę wiernym tłumaczem waszym, Sz. P. oświadczając mu w tem miejscu i w waszem wszystkich imieniu najwyższą podziękę za tę podjętą dla naszego grona benedyktyńską i mozolną pracę”. (9).

Dr Jaworowski, gorący miłośnik książki, nie poprzestaje na działalności w Towarzystwie Lekarskim Lubelskim; należy do grona założycieli Towarzystwa Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, przez 11 lat jest jego prezesem. Dr Jaworowski opracował Katalog rękopisów Biblioteki Publicznej im. Łopacińskiego w Lublinie, wydany nakładem Towarzystwa w 1913 r. (3). Katalog ten obejmuje 1314 jednostek rękopiśmiennych. Następnie opracował Dodatek I-szy do katalogu rękopisów zawierający 414 jednostek rękopiśmiennych (1315—1728) wydany w roku 1917 (4). Udostępnił w ten sposób zbiory rękopisów i informował o ich wartości. Katalog ten po uzupełnieniu służy do dzisiaj.

„Kronika Powiatu Zamojskiego” (Nr 14, IX, 1918) zamieszcza przyczynek dra Jaworowskiego na temat „Zamosciana w Bibliotece Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie” zawierający 11 poz. drukowanych i rękopiśmiennych z lat 1597—1830 (1,6).

Z pracą w Lubelskim Towarzystwie Lekarskim nie rozstaje się dr Jaworowski przez 50 lat. Wygłasza referaty, demonstruje ciekawe przypadki chorych, bierze żywy udział w dyskusjach naukowych, publikuje prace: 1) O zastosowaniu elektryczności w ginekologii (5), 2) Zarys historii Towarzystwa Lekarskiego w Lublinie w ciągu czterdziestolecia (7), 3) Rys historyczny Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego (8). Kilkakrotnie piastuje godność prezesa Towarzystwa.

Dr Jaworowski był niestrudzonym działaczem społecznym, idea pracy społecznej towarzyszyła jego poczynaniom od najmłodszych lat. „Nadzwyczaj bezinteresowny, zawsze czuł na nędzę, kłopotce się jak ulżyć najbardziej potrzebującej ludności w otrzymywaniu pomocy lekarskiej i ta jego troska powoduje otwarcie bezpłatnego ambulatorium dla niezamożnych chorych przy szpitalu Szarytkowskim; w ambulatorium tym ś. p. Jaworowski przez

czas dłuższy bardzo silnie pracował" (11). Przez lat 10 dr Jaworowski był lekarzem więziennym. Otaczano go powszechną przyjaźnią, miłością i szacunkiem.

W uznaniu zasług zostaje wybrany członkiem honorowym Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego. Dyplom członka honorowego otrzymuje również od Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego, Warszawskiego i Łódzkiego.

Dnia 19 sierpnia 1922 roku dr Aleksander Jaworowski zostaje odznaczony orderem „Polonia Restituta”.

Umiera dnia 25 lutego 1924 roku, przeżywszy 75 lat. Na uroczystym posiedzeniu Towarzystwa Lekarskiego Lubelskiego ku czci zmarłego dr Arnsztajn mówi o nim: „W ciężkich chwilach Towarzystwa ś. p. Aleksander Jaworowski zasiadał na prezydyjnym krześle, nie dla honoru i zaszczytu, ale aby Towarzystwo prowadzić ku światłu, ku szczęściu” (9).

P I S M I E N N I C T W O

1. G a w a r e c k a M.: Jaworowski Roman Aleksander w: Słownik biograficzny pracowników książki polskiej. Zeszyt próbny, s. 45—46, nakładem Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, Łódź 1958. 2. J a w o r o w s k i A.: Katalog Biblioteki Towarzystwa Lekarskiego Lubelskiego. Nakładem Towarzystwa Lekarskiego Lubelskiego, Lublin 1885. 3. J a w o r o w s k i A.: Katalog rękopisów Biblioteki Publicznej im. Łopacińskiego w Lublinie. Druk. J. Pietrzykowskiego, Lublin 1913. 4. J a w o r o w s k i A.: Katalog rękopisów Biblioteki Publicznej im. Łopacińskiego w Lublinie. Dodatek I-szy. Druk. J. Pietrzykowskiego, Lublin 1917. 5. J a w o r o w s k i A.: O zastosowaniu elektryczności w ginekologii. „Gazeta Lekarska”, R. 25, nr 44, s. 866—870, nr 45, s. 891—894, 1890. 6. J a w o r o w s k i A.: Zamosciana w Bibliotece Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie w: Kronika Powiatu Zamojskiego. R. 1, nr 14, s. 18—19, 1918. 7. J a w o r o w s k i A.: Zarys historii Towarzystwa Lekarskiego w Lublinie w ciągu czterdziestolecia. Druk. Jagiell. Kraków 1914. 8. J a w o r o w s k i A.: Rys historyczny Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego w: Kalendarz Lubelski s. 19—24, 1915. 9. Sprawozdanie z czynności Towarzystwa Lekarzy gub. Lubelskiej za 1886/87. Protokoły posiedzeń Towarzystwa Lekarzy Lubelskich s. 36. Druk. A. Rozdoby, Lublin 1888. 10. Regulamin Towarzystwa Lekarskiego gubernii Lubelskiej, zatwierdzony przez ogólne zebranie w d. 4 maja 1903 r. Kronika Lekarska, R. 25, s. 178—186, 1904. 11. Uroczyste posiedzenie Tow. Lekarskiego w Lublinie ku uczczeniu ś. p. Dra Aleksandra Jaworowskiego. „Głos Lubelski” s. 5—6, nr 82, 1924.

P E Z J U M E

Др мед. Александр Яворовски родился в 1849 г. в Люблинском воеводстве, в 1874 окончил медицинский факультет в Варшавском Университете. Затем поселяется на постоянное жительство в г. Люблине и здесь пребывает всю жизнь. В 1874 году в Люблине возникает

Медицинское Общество. Др Яворовски находится в связи с Обществом с первого момента его основания и является его членом в течение 50-и лет, занимая посты заместителя председателя, председателя и многолетнего библиотекаря. В библиотеке Общества работает с большой энергией. Яворовски, как заведующий Библиотекой, составил и опубликовал в издании Общества в 1885 г. „Каталог Библиотеки Люблинского Медицинского Общества”, охватывающий 1973 позиций.

Др Яворовски принадлежал к группе основоположников Общества Публичной Библиотеки им. Т. Лопацинского в Люблине. В течение 11 лет занимал пост его председателя. Составил „Каталог рукописей Библиотеки им. Лопацинского в Люблине”, содержащий 1314 позиций, а также „Первый дополнительный каталог”, охватывающий 414 позиций.

Др Александр Яворовски был неутомимым общественным деятелем, пользовавшимся всеобщей симпатией, любовью и уважением. Яворовски был избран почетным членом Медицинских Обществ: Люблинского, Краковского, Варшавского и Лодзинского.

В 1922 году был удостоен орденом „Polonia Restituta”. Скончался 25 февраля 1924 г.

S U M M A R Y

Doctor Aleksander Jaworowski was born in Lublin in 1849. He graduated in medicine at the University of Warsaw in 1874. After finishing his medical studies, he settled in Lublin for the rest of his life. A Medical Association was founded in Lublin in 1874. From the very beginning of its existence Dr. Jaworowski was closely connected with the Association and served it for fifty years. He was in turn vice-president, president, and librarian of the Medical Association Library. He was wholeheartedly devoted to his work in the library. In 1885 he issued a „Catalogue of the Medical Association Library”. The catalogue comprises 1973 entries. Dr. Jaworowski was one of the founders of the Association of the Łopaciński Library. He was president of this Association for eleven years. He issued a catalogue of the manuscripts of the Łopaciński Library in Lublin, containing 1314 items, and a supplement (No 1) comprising 414 items. Dr. Jaworowski was an indefatigable social worker and was recognized as such in his lifetime. He won the love, friendship and esteem of everyone who came in touch with him. He was granted honorary membership of the Medical Associations of Lublin, Cracow, Warsaw and Łódź. In 1922 Dr. Jaworowski was awarded the order of „Polonia Restituta”. He died on February 25, 1924.

Papier druk-sat III kl 80 gr
Annales U.M.C.S. Lublin 1960.
800 + 125 odbitek. S-2.

70 x 100
Lub. Druk. Pras - Lublin, Unicka 4.
Data otrzymania manuskryptu 18.III.60 r.

Druku 5 stron.
Zam. 1241.18.III.60 r.
